

A Szegedi Tudományegyetem, az ország legjobb egyeteme

Erdélyi előzmények

Szeged városa hosszú évtizedeken át küzdött azért, hogy itt is egyetem nyithassa meg kapuit. Erre azonban paradox módon csak a trianoni diktátum után - és részben következményeként - kerülhetett sor. Az 1867-es kiegyezést követően ismét helyreállt hazánk integritása, így a korábban a császári udvar kormányozta Erdélyben az immáron illetékes magyar Országgyűlés 1872-ben modern egyetemet hozott létre Erdély számára. Ez lett a Kolozsvári Tudományegyetem, amely 1881-ben fölvette az apostoli magyar király, Ferenc József nevét. Az egyetemen négy kar működött: a jog- és államtudományi, az orvostudományi, a bölcsész- és nyelv- és történettudományi és a matematika-természettudományi fakultások. Ez utóbbinak a bölcsészkartól való elválasztása a kar modern egyetemszervezési megoldása volt. A hittudományi kar hiánya a vallások ezen országrészre különösen jellemző sokféleségével is magyarázható. Az egyetemen kezdetben 42 professzor tanított.

Erdély román megszállásával, majd Romániához való csatolásával lehetetlenné vált a kolozsvári magyar egyetem működése, s mivel tanárai nem kívántak hűségesküti tenni a román királynak, az erdélyi román kormányzótanács 1919. május 12-én átvette az egyetemet. A tanárok és hallgatók jó része távozott; mások maradtak. 1920-ban

kísérlet történt ugyan egy felekezeti magyar egyetem alapítására, ez azonban nem járhatott sikerrel. Kolozsvárot 1940-ig román egyetem működött, amelyen magyarok is tanulhattak - persze román nyelven... A menekült egyetem tanárai Budán két tanéven át tevékenykedtek, majd elfogadva Szeged város hívó szavát, 1921-ben az egyetemre rég áhítozó Tisza-parti metropolisba, Szegedre tették át a Ferenc József Tudományegyetem székhelyét.

Ferencz József, Horthy Miklós

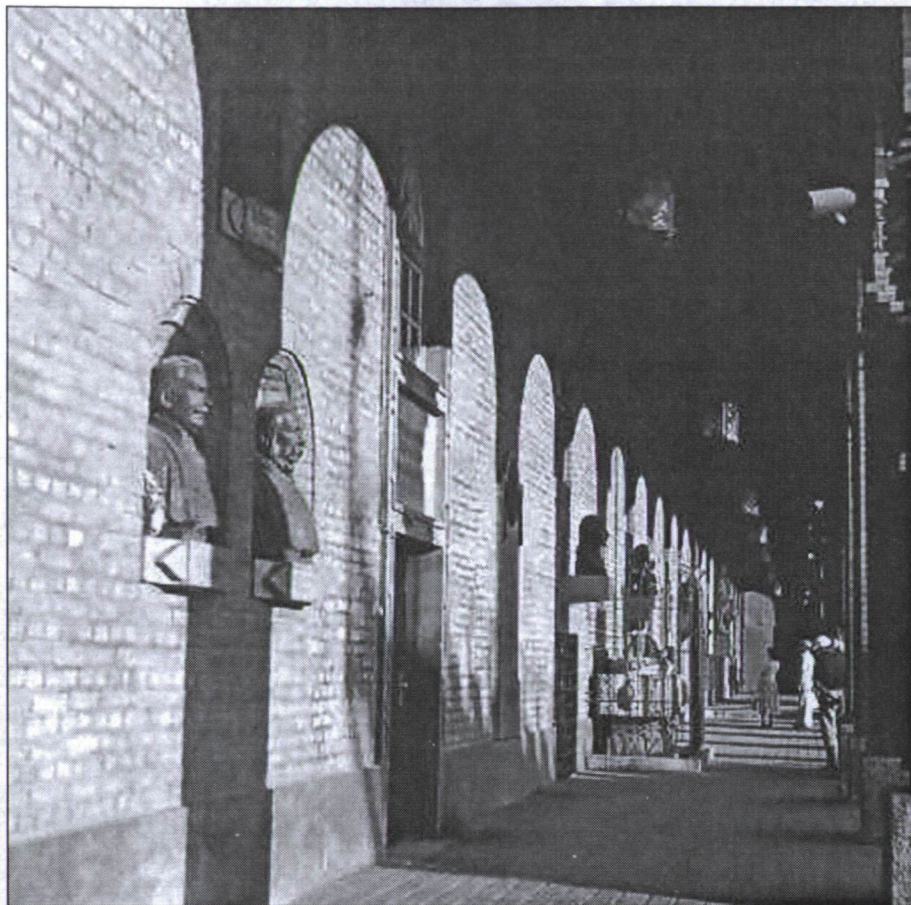
Az egyetemi oktatás Szegeden 1921. október 10-én indult meg Menyhért Gáspár rektor irányítása mellett. A város, amely már hosszabb idő óta egyetemhez kívánt jutni, messzemenő anyagi áldozatokat hozott az egyetemi munka feltételeinek megteremtésére. Nagy szerepet játszott ebben a város nemzetgyűlési képviselőjeként is tevékenykedő gr. Klebelsberg Kunó kultuszminiszter (1922-31) is, aki Szegedet - Debrecennel és Péccsel egye-

temben - a főváros indokolatlan túlsúlyát ellensúlyozó vidéki kulturális és tudományos központtá kívánta tenni. Az 1924 és 1930 közötti egyetemi építkezések a négy kar közül elsősorban az Orvostudományi Kar klinikáinak és a Természettudományi Kar intézeteinek elhelyezését biztosították az ugyanakkor felépült Fogadalmi Templom (Dóm) körül és innen a Tiszáig terjedő területen. A Jogtudományi Kart és a Bölcsészettudományi Kart már meglévő és korábban más célokot szolgáló állami épületekben helyezték el. Bár az egyetem fejlődését a nehéz gazdasági körülmények sok tekintetben hátráltatták, mégis kétségtelenül az egyetem működésének számos pozitív eredménye köszönhető a kiváló egyetemi vezetői illetve professzori gárdának.

Közülük a legnagyobb dicsőséget Szent-Györgyi Albert, az orvosi vegytan professzora szerezte a szegedi egyetemnek azzal, hogy elsősorban C-vitaminnal kapcsolatos tudományos eredményeinek köszönhetően 1937-ben Nobel-díjat nyert. Az egyetem különböző karai és intézetei által szerkesztett Acta Universitatis Szegediensis gyűjtőcímű publikációk már ebben az időben hírnevet szereztek az intézménynek. Kiadásuk előmozdítása terén jelentékeny érdemei voltak az Egyetem Barátai Egyesületének. Ez a szervezet a város kulturális fejlődését sikeres szabadegyetemi előadások rendezésével is előmozdította.

Az egyetem hallgatóinak körében is voltak pozitív, előremutató megnyilvánulások. Így az 1930-as évek elején a haladó gondolkodású hallgatók egy csoportja - köztük Radnóti Miklós, az 1944-ben nyilasok által meggyilkolt költő - létrehozta a Szegedi Fialatok Művészeti Kollégiumát. Ez a csoportosulás jelentős szerepet játszott a második világháború előtti évek szellemi és kulturális életében. De ugyancsak meg kelle említeni az önszerveződés olyan példáit, mint a Diákasztal vagy a Mensa

Academica vagy az Egyetembarátok Egyesülete. Az egyetem fejlődését nagymértékben visszavetette az 1929-ben kirobbant gazdasági válság. Az elkerülhetetlen takarékosági intézkedések eredményeképp az egyetemnek a rendes hallgatók száma az 1931/32. tanévi 3577-ről az 1939/40. tanévig 2168-ra morzsolódott le, s ezek jelentékeny része is a várostól távol lakó és csak a vizsgákon megjelenő joghallgató volt.

Észak-Erdélynek Magyarországhoz való visszakerülése nyomán, 1940-ben a M. Kir. Ferencz József Tudományegyetemet visszahelyezték Kolozsvárra, Szegeden pedig az akkori államfőről, Horthy Miklósról elnevezve 1940-ben jogilag új egyetem létesült, jórészt az addigi tanszemélyzetből, a régi épületekben elhelyezve. Ezen az egyetemen a Jogtudományi Kar működése átmenetileg szünetelt, s így az csak három (orvostudományi, bölcsészettudományi, természettudományi) karral működött. A Kolozsvárra való hazaköltözés ténylegesen csak a Jog- és Államtudományi kart érintette, melynek tanári testületét ki is egészítették. Nagy károkat okoztak az egyetemnek a második világháború alatt hozott törvények és intézkedések mind személyi, mind anyagi vonatkozásban; az utóbbi téren okozott károkat betetőzték az 1944 őszén hozott kiürrítési rendelkezések. Az egyetem nagyon súlyos helyzetben volt akkor, amikor a szovjet hadsereg csapatai 1944. október 11-én a várost megszállták.

Egyetemek és főiskolák

1945 után Szegeden

A háború után hamarosan megindult Szegeden az egyetem tevékenysége. Ezekben a hónapokban az akkor szerveződő demokratikus politikai életnek is Szeged volt az egyik központja, ami szintén serkentően hatott az egyetem munkájára. Az oktatás már 1944. november 3-án megkezdődött. A háborús események által elsodort oktatók és hallgatók zöme az 1944/45. tanév folyamán visszatért az egyetem székelyéjére. 1945 őszétől fogva újra megkezdte működését Szegeden az 1940 óta szünetelt jogi kar is. A háború vége után az intézmény Szegedi Tudományegyetem néven működött tovább, de - szovjet mintára - különválasztották az egyes tudományterületeket, így 1951-től az Orvostudományi is önálló intézménnyé vált (a Bölcsészkar, Természettudományi és a Jogi Kart 1962-től az egyetem egykori diákjairól elnevezett József Attila Tudományegyetem néven működő intézmény fogta össze, míg az Orvostudományi Egyetem a már említett Szent-Györgyi professzor nevét vette föl, ugyanakkor a két egyetem mellett számos főiskola is működött Szegeden, ezek között a legnagyobb hallgatói létszámmal a város egykori jeles költőjéről Juhász Gyuláról elnevezett Tanárképző

Főiskola rendelkezett).

S diktatúra ide, diktatúra oda, a szegedi egyetemi hallgatók amint csak lehetőségük kínálkozott rá, a demokratikus változások kezdeményezőivé váltak: 1956-ban egy héttel a forradalom előtt itt alakult meg a szovjet csapatok kivonását és a demokratikus változásokat követelő Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége, s ugyancsak ezekkel a követelésekkel szerveztek diáksztrájkot 1988-ban is a bölcsészhallgatók, amely az alulról jövő, demokratikusan szerveződő hallgatói önkormányzati mozgalom kezdetét jelentette.

Az ország legjobb egyeteme

1999-ben a Parlament elfogadta a felsőoktatási intézmények integrációjáról szóló törvényt, amelynek megfelelően 2000. január elsején a nagy múltú, az elődintézményeit tekintve 1929 óta Szegeden működő, Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, a Szegedi Élelmiszeripari Főiskola, a Zenekonzervatórium, a Szegedi Orvostudományi Egyetem (az Általános Orvostudományi, a Gyógyszerésztudományi és az Egészségügyi Főiskolai Karral), a három hagyományos fakultás mellett a jogi karból kivált Gazdaságtudományi Kart is magába foglaló József Attila Tudományegyetem, továbbá a hódmezővásárhelyi Mezőgazdasági Főiskola létrehozta az egységes Szegedi Tudományegyetemet. Az SZTE a sanghaji egyetem kutatói által felállított rangsor szerint a legmagasabb tudományos potenciállal rendelkezik Magyarországon, s Európa 100 legjobb egyetemének egyike.

(Forrás: Márki Sándor: *A m. kir. Ferencz József Tudományegyetem története. 1872-1922.* Szeged, 1922., Péter László: *Szeged., Budapest, 1986.*, Devich Andor: *A Szegedi Tudományegyetem története 1921-1944.*, I. kötet. JATE kiadó, 1990., Martonyi János-Ruszló József: *A JATE története. A Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene.* Szeged, 1999., Kiss Tamás: *Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége 1956 - Szeged, 2002., Szegedi Gólyahír, 2003., Egyetem, a szegedi felsőoktatás információs háttérmagazinja 2004/1.)*

